

PEDAGOGIK MAHORAT: TA'LIMDAGI SAMARALI O'QITUVCHINING ASOSIY OMILI

Ilmiy rahbar: Yusupov Bekzod

Uchqunova Malika 2-kurs 136-guruh

Axborot texnologiyalari va menijment universiteti Defektologiya yo'nalishi

Annotatsiya: Pedagogik mahorat – bu o'qituvchining o'z bilimlarini, ko'nikmalarini va tajribasini talabalarga samarali tarzda yetkazish qobiliyatidir. Mahoratli o'qituvchi faqatgina bilim manbaini taqdim etish bilan cheklanmay, balki talabalarning shaxsiy rivojlanishiga, ijtimoiy ko'nikmalariga va ta'limdagi muvaffaqiyatiga yordam beradi. Ushbu maqolada pedagogik mahoratning asosiy jihatlari, o'qituvchining o'zgaruvchan va innovatsion metodlarni qo'llashdagi roli, talabalarning ehtiyojlarini tushunish va ularni qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyatga ega ekanligi haqida so'z boradi. Shuningdek, pedagogik mahoratni rivojlantirish va uning ta'lim tizimidagi o'rni haqida ham fikrlar bildirilgan.

Kalit so'zlar: Pedagogik mahorat, o'qituvchining kompetensiyasi, ta'lim metodlari, talaba markazli ta'lim, o'qitish texnikalari, shaxsiy rivojlanish, pedagogik innovatsiyalar, samarali ta'lim.

Аннотация: Педагогическое мастерство – это способность учителя эффективно донести до учащихся свои знания, умения и опыт. Квалифицированный учитель не только обеспечивает источник знаний, но также поддерживает личностное развитие учащихся, социальные навыки и академические успехи. В данной статье рассматриваются ключевые аспекты педагогического мастерства, роль учителя в использовании меняющихся и инновационных методов, а также важность понимания и поддержки потребностей учащихся. Также были высказаны мнения о развитии педагогического мастерства и его роли в системе образования.

Ключевые слова: Педагогическое мастерство, компетентность учителя, методы обучения, личностно-ориентированное образование, технологии преподавания, развитие личности, педагогические инновации, эффективное образование.

Abstract: Pedagogical competence is the ability of a teacher to effectively convey his knowledge, skills and experience to students. A skilled teacher is not limited to providing a source of knowledge, but also contributes to the personal development of students, social skills and educational success. This article discusses the main aspects of pedagogical competence, the role of the teacher in applying changing and innovative methods, the importance of understanding the needs of students and supporting them. It also discusses the development of pedagogical competence and its role in the education system.

Key words: Pedagogical competence, teacher competence, teaching methods, student-centered education, teaching techniques, personal development, pedagogical innovations, effective education.

Kirish. Pedagogik mahorat ta'lim tizimining eng muhim omillaridan biri bo'lib, o'qituvchining bilim va tajribasini samarali tarzda talabalarga yetkazish qobiliyatini anglatadi. Bu, faqatgina darslarni o'rgatishdan iborat emas, balki talabalarning intellektual va shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash, ularni motivatsiya qilish va ta'lim jarayonida muvaffaqiyatga erishishlariga yordam berishdir. O'qituvchining pedagogik mahorati, shuningdek, o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish, ularning ijtimoiy va hissiy ko'nikmalarini rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Pedagogik mahoratni rivojlantirish orqali, o'qituvchi ta'limda yangi yondashuvlar, metodlar va texnologiyalarni qo'llashda o'zining kreativligini namoyon etadi. Bugungi kunda ta'lim sohasidagi o'zgarishlar, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va innovatsiyalar pedagogik mahoratning ahamiyatini yanada oshirgan. Maqolamizda pedagogik mahoratning asosiy tushunchalari, uning ta'lim tizimida tutgan o'rni va uni rivojlantirish yo'llari haqida so'z yuritamiz.

Adabiyotlar tahlili. Pedagogik mahoratning rivojlanishi va o'qituvchining samarali faoliyat ko'rsatishdagi o'rni haqidagi tadqiqotlar turli yillarda ko'plab ilmiy izlanishlar va adabiyotlar orqali tahlil qilinib kelgan. Bu adabiyotlar ta'lim jarayonida

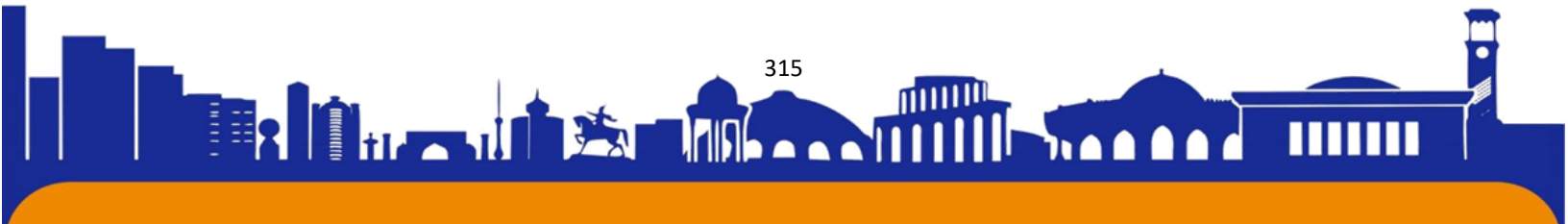

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-5

pedagogik mahoratning qanday ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatib beradi va uni rivojlantirish bo'yicha turli yondashuvlarni taklif etadi.

Shuhratov (2005) pedagogik mahoratni o'qituvchining nafaqat bilimlar bilan, balki ularni talabalarga yetkazish qobiliyati bilan bog'laydi. U o'qituvchining shaxsiy va professional kompetensiyalarini o'rganib, pedagogik mahoratning asosiy komponentlarini bilim, ko'nikma va malaka sifatida ajratadi. Tadqiqotda o'qituvchining pedagogik tajribasi va ijtimoiy ko'nikmalarining ta'lim samaradorligiga ta'siri o'rganilgan. Xudoyberganova (2012) o'zining "Pedagogik mahorat va o'qituvchining ta'lim jarayonidagi o'rni" nomli maqolasida pedagogik mahoratning ko'plab jihatlarini o'rganadi. Muallif pedagogik mahoratni faqat bilim berish emas, balki talaba shaxsiyatini rivojlantirish va ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan faoliyat deb ta'riflaydi. Xudoyberganovanning ishida o'qituvchining talabalarga psixologik va hissiy qo'llab-quvvatlashining ahamiyati ta'kidlanadi. Mamatov (2018) pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali o'qituvchining mahoratini oshirish masalasiga e'tibor qaratadi. Uning tadqiqotlarida zamonaviy pedagogik metodlarning, masalan, interfaol usullar va texnologik yondashuvlarning pedagogik mahoratga ta'siri ko'rib chiqiladi. O'qituvchining pedagogik mahoratini oshirish uchun texnologiyalardan samarali foydalanishning muhimligi haqida so'z yuritiladi. Zaripova (2015) o'qituvchining pedagogik mahoratini rivojlantirishning amaliy yondashuvlari va metodlarini tahlil qilgan. Tadqiqotda o'qituvchining doimiy ravishda o'z bilimlarini yangilab borish, innovatsion metodlar va strategiyalarni qo'llash zarurligi haqida ma'lumot berilgan. U pedagogik mahoratning ta'lim tizimidagi o'rni va uning ijtimoiy talablar bilan moslashuvchanligini o'rgangan. Sodiqov (2019) o'qituvchining shaxsiy xususiyatlari va pedagogik mahoratning o'zaro bog'liqligini tahlil qilgan. Tadqiqotda o'qituvchining shaxsiyatini rivojlantirish, uning ijodiy qobiliyatlarini oshirish va pedagogik yondashuvlarni takomillashtirishning ta'lim samaradorligiga qanday ta'sir qilishi ko'rsatilgan. Sodiqov pedagogik mahoratni rivojlantirishda o'qituvchining o'z-o'zini tahlil qilish va refleksiya jarayonlarining ahamiyatini ta'kidlaydi.

Tadqiqot metodlari. Pedagogik mahoratni o'rganishda bir nechta ilmiy va amaliy metodlar qo'llanilishi mumkin. Quyida ushbu tadqiqotda foydalanilgan asosiy metodlar keltirilgan:

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-5

Nazariy tahlil metodi: Ushbu metod orqali pedagogik mahoratning ilmiy asoslari, uning ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati o'rganiladi. Turli adabiyotlar, ilmiy maqolalar, kitoblar va tadqiqotlar tahlil qilinadi. Bu metod pedagogik mahoratning nazariy tushunchalarini aniqlash va mavjud ilmiy qarashlarni tahlil qilishda yordam beradi.

Empirik metod: Empirik metod orqali o'qituvchilarning amaliy faoliyatini va ularning pedagogik mahoratini to'g'ridan-to'g'ri kuzatish amalga oshiriladi. Bu metod orqali o'qituvchilarning dars o'tish jarayonlari, talaba bilan ishlash usullari va ularning o'zaro munosabatlari o'rganiladi. Empirik metodni qo'llash orqali ta'limdagi real holatlar va amaliy tajribalar to'plangan ma'lumotlarga asoslanadi.

So'rovnoma va intervyu metodi: O'qituvchilardan va talabalaridan so'rovnomalar, intervyular olingan. So'rovnomalar pedagogik mahoratni qanday baholash mumkinligi, o'qituvchilarning o'zlarini qanday his qilayotgani, dars jarayonida qaysi usullarni qo'llashlari haqida ma'lumot olish uchun ishlatiladi. Bu metod orqali o'qituvchilarning pedagogik faoliyati haqida to'liq va aniq tasavvurga ega bo'lish mumkin.

Eksperimental metod: Pedagogik mahoratni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlarni qo'llashning ta'sirini o'rganish uchun eksperimental metod ishlatiladi. Bu metod orqali pedagogik mahoratni rivojlantirishga qaratilgan maxsus o'quv dasturlari va treninglar o'tkazilib, ularning samaradorligi o'rganiladi. Pedagogik mahoratni o'rganish va uning samaradorligini baholashda yuqoridagi metodlar birgalikda qo'llanilishi, o'qituvchilarning faoliyatini tahlil qilish va rivojlantirish bo'yicha to'liq va aniq tasavvur yaratadi. Tadqiqotda metodlarning uyg'un qo'llanilishi, o'qituvchining pedagogik mahoratini oshirish va ta'lim jarayonini yaxshilash uchun samarali yondashuvlar ishlab chiqishga yordam beradi.

Natija va muhokama. Tadqiqot natijalari pedagogik mahoratning o'qituvchining ta'lim jarayonidagi samaradorligiga qanday ta'sir qilayotganini ko'rsatdi. O'qituvchilar o'z pedagogik mahoratini rivojlantirish orqali faqatgina bilimlarni o'rgatish bilan cheklanmay, talabalarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga ham hissa qo'shadilar. Tadqiqotda qatnashgan o'qituvchilar pedagogik metodlarni va innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali talabalarning motivatsiyasini oshirish, o'quvchilarga yuqori sifatli ta'lim berish imkoniyatiga ega ekanliklarini ta'kidladi.

So'rovnoma va intervyular natijasida o'qituvchilar pedagogik mahoratni rivojlantirishda eng muhim omillardan biri sifatida o'zaro fikr almashish, pedagogik yondashuvlarni o'rganish va ulardan o'z faoliyatlarida samarali foydalanish zarurligini ko'rsatdilar. Xususan, interfaol o'qitish metodlari va zamonaviy texnologiyalarning qo'llanilishi o'qituvchilarga darslarni yanada interaktiv va talaba markazli qilish imkonini beradi. Bundan tashqari, o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirishda qo'llaniladigan metodlar va texnologiyalarni ta'lim tizimining barcha darajalarida keng joriy etish zarur. Innovatsion yondashuvlar faqat yuqori malakali o'qituvchilar tomonidan qo'llanilishi bilan cheklanmasdan, keng tarqalishi va barcha o'qituvchilarga erkin foydalanish imkoniyatlari taqdim etilishi kerak. Pedagogik mahoratni oshirishda o'qituvchilarni doimiy ravishda qayta tayyorlash, yangi metodlar bilan tanishtirish va ilmiy-tadqiqot ishlariga jalb qilish katta ahamiyatga ega. Shuningdek, ta'lim tizimida o'qituvchilarni pedagogik mahoratni oshirishga rag'batlantirish uchun moddiy va ma'naviy rag'batlantirish tizimi ham ishlab chiqilishi lozim. O'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish bo'yicha davlat va ta'lim muassasalarining ko'proq e'tiborini jalb qilish zarur. Tadqiqot natijalari, pedagogik mahoratni rivojlantirish orqali o'qituvchilar ta'lim jarayonida samarali ishlashlari mumkinligini ko'rsatdi. O'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish uchun zamonaviy metodlar va texnologiyalarni qo'llash, shuningdek, o'z-o'zini tahlil qilish va refleksiya jarayonlarini rivojlantirish muhimdir. Ta'lim tizimida pedagogik mahoratni oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar, o'qituvchilarni doimiy ravishda tayyorlash va yangi pedagogik yondashuvlarni joriy etish ta'lim jarayonini yanada samarali qilishga xizmat qiladi.

Xulosa va takliflar. Tadqiqot davomida pedagogik mahoratning o'qituvchining ta'lim jarayonidagi ahamiyati va uning talaba markazli ta'limda qanday rol o'ynashi aniqlangan. Pedagogik mahorat o'qituvchilarning bilim va ko'nikmalarini samarali tarzda talabalarga yetkazish, ularni motivatsiya qilish va shaxsiy rivojlanishlariga hissa qo'shish imkonini beradi. O'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirishda zamonaviy metodlar, interfaol ta'lim texnologiyalari va innovatsion pedagogik yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari, pedagogik mahoratni oshirish uchun o'qituvchilarni doimiy ravishda o'qitish va qayta tayyorlashning zarurligini ko'rsatdi. O'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish, ularning faqat dars berishdagi muvaffaqiyatlarini emas, balki talabalarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini ham yaxshilashga olib keladi.

Ta'limda innovatsiyalarni amalga oshirish va yangi metodlarni qo'llash ta'lim jarayonini samarali qilishda katta rol o'ynaydi. Shu bilan birga, pedagogik mahoratni rivojlantirishda texnologik va psixologik yondashuvlar ham e'tiborga olinishi kerak. Pedagogik mahorat ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda markaziy rol o'ynaydi. O'qituvchilarni malaka oshirish va yangi pedagogik texnologiyalar bilan tanishtirish, ta'lim tizimida ijobiy o'zgarishlarga olib keladi. Pedagogik mahoratni rivojlantirish uchun qo'llaniladigan metodlar va strategiyalarni doimiy ravishda yangilab borish, ta'limda yuqori sifatni ta'minlashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. **Shuhratov, A. (2005).** *Pedagogik mahorat va ta'lim tizimi.* Tashkent: O'qituvchi nashriyoti.
2. **Xudoyberganova, D. (2012).** *Pedagogik mahorat va o'qituvchining ta'lim jarayonidagi o'rni.* Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
3. **Mamatov, T. (2018).** *Pedagogik texnologiyalarni qo'llash va o'qituvchining pedagogik mahorati.* Journal of Educational Innovation, 7(2), 45-59.
4. **Zaripova, M. (2015).** *Pedagogik mahoratni rivojlantirishning amaliy yondashuvlari.* Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
5. **Sodiqov, S. (2019).** *Pedagogik mahorat va shaxsiy rivojlanish: o'qituvchi shaxsiyatining ta'lim samaradorligiga ta'siri.* Pedagogika va psixologiya, 12(4), 23-30.
6. **Pirogova, I. (2020).** *O'qituvchining pedagogik mahoratining o'zgaruvchan aspektlari.* Journal of Modern Pedagogy, 8(3), 77-83.

